

gælder efter direktivet den fortolkning, som er mest gunstig for forbrugeren (artikel 5).

Medlemsstaterne skal i henhold til deres nationale lovgivning fastsætte, at urimelige aftalevilkår ikke binder forbrugeren, og at aftalen skal forblive bindende på i øvrigt samme vilkår, hvis den kan oprettholdes uden de urimelige vilkår (artikel 6, stk. 1).

Endvidere skal medlemsstaterne sikre, at forbrugeren ikke mister direktivets beskyttelse mod urimelige aftalevilkår, selv om det er aftalt, at et tredjelandets lovgivning skal finde anvendelse på aftalen, hvis aftalen har en nær tilknytning til EU-medlemsstaternes område (artikel 6, stk. 2).

Endelig indeholder direktivet en bestemmelse om kontrollen med, at der ikke anvendes urimelige aftalevilkår i forbrugerftaler (artikel 7). Denne direktivbestemmelse er opfyldt ved markedsføringsloven, jf. lov nr. 428 af 1. juni 1994.

Direktivet er ikke til hinder for, at medlemsstaterne vedtager eller bevarer strengere bestemmelser til beskyttelse af forbrugerne, idet der er tale om et minimumsdirektiv, jf. artikel 8.

3. Gældende regler om urimelige aftalevilkår.

3.1. Aftalelovens § 36.

3.1.1. Inden for civilretten gælder som udgangspunkt principperne om aftalefrihed og aftalers bindende natur. Aftaleloven, der stammer fra 1917, er præget af disse principper, idet aftaleparterne behandles som ligestillede parter, der selv kan varetage deres interesser.

I de seneste årtier er princippet om aftalefrihed imidlertid blevet undergivet væsentlige begrænsninger.

3.1.2. Regler om civilretlig beskyttelse af forbrugere mod urimelige aftaler findes i dansk ret først og fremmest i aftalelovens § 36. Denne bestemmelse blev indført ved lov nr. 250 af 12. juni 1975 (Folketingstidende 1974/75, tillæg A, sp. 779 og tillæg B, sp. 537 samt Folketingets forhandlinger 2. samling, sp. 90, 583, 5665, 5888). Grundlaget for lovforslaget var professor, dr.jur. Stig Jørgensens notat »Foreløbig redegørelse om formuerettens generalklausuler«.

Efter generalklausulen i aftalelovens § 36 kan en aftale eller anden retshandel tilsidesættes helt eller delvis, hvis det vil være urimeligt eller i strid med redelig handlemåde at gøre den gældende.

Formålet med aftalelovens § 36 er bl.a. at give forbrugere og andre – bl.a. mindre erhvervsdrivende – en civilretlig beskyttelse mod, at en økonomisk stærkere og mere sagkyndig part misbruger sin overlegne stilling, f.eks. ved at bruge standardkontrakter med

vilkår, der ensidigt tjener den stærkere parts interesser.

Bestemmelsens praktiske hovedområde er utvivlsomt forbrugerens aftaler med erhvervsdrivende, men bestemmelsen finder også anvendelse på aftaler mellem erhvervsdrivende og mellem forbrugere indbyrdes, hvilket der i retspraksis har været flere eksempler på.

Ligesom aftalelovens øvrige bestemmelser gælder § 36 på formuerettens område, der også omfatter formueretlige aftaler, som det offentlige er part i.

Aftalelovens § 36 kan ikke tilsidesættes ved parternes aftale.

De øvrige nordiske landes aftalelove indeholder en bestemmelse svarende til den danske aftalelovs § 36. I Finland, Norge og Sverige er der dog ikke kun mulighed for at tilsidesætte, men også for at ændre en aftale, som findes urimelig. I Finland har man en særlig forbrugerbeskyttelseslov med en selvstændig generalklausul.

Som bilag 2 til lovforslaget er bl.a. gengivet den gældende ordlyd af aftalelovens § 36.

3.1.3. Med retsstandarden »urimeligt eller i strid med redelig handlemåde« er domstolene tillagt en vid adgang til at tilsidesætte aftaler. Den selvstændige betydning af udtrykket »redelig handlemåde« er navnlig at markere sammenhængen mellem aftalelovens § 36 og den offentligtretlige regel i markedsføringslovens § 1 (»god markedsføringsskik«). Efter generalklausulen i § 36 skal der ved bedømmelsen af en aftale foretages en helhedsvurdering. Dette fremgår af § 36, stk. 2, hvorefter der ved afgørelsen af, om det vil være urimeligt eller stridende mod redelig handlemåde at gøre en aftale gældende, skal tages hensyn til forholdene ved aftalens indgåelse, aftalens indhold og senere indtrufne omstændigheder. Således kan der lægges vægt på ethvert forhold, der har relation til aftalen og forholdet mellem parterne, herunder også omstændigheder, der indtræffer efter aftalens indgåelse.

Bestemmelsen giver mulighed for at tilsidesætte en aftale under hensyn til andre omstændigheder ved aftalens indgåelse end dem, der er omhandlet i reglerne om tilbivelsesmangler i aftalelovens §§ 28-32. Generalklausulen indeholder ikke som disse bestemmelser den begrænsning, at løftemodtageren ved aftalens indgåelse skal have været i ond tro. Dette har betydning i tilfælde, hvor løftemodtageren ikke, da han blev bekendt med løftet, vidste eller burde vide, at der forelå svig, udnyttelse eller lignende i forhold til løftegiveren.

Ved afgørelsen af, om en aftale skal tilsidesættes, skal der som nævnt endvidere tages hensyn til afta-